

ปัญหาในการร้องทุกข์ของข้าราชการทหารตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476

3.1 ปัญหาเกี่ยวกับเหตุแห่งการร้องทุกข์

ปัญหานี้ที่เกิดขึ้นจากการร้องทุกข์ได้แก่ ปัญหาที่เกิดจากการบัญญัติด้วยกฎหมายไว้ไม่ชัดเจน ไม่ครอบคลุมทำให้ข้าราชการทหารไม่เข้าใจความหมายของการร้องทุกข์และวิธีการในการร้องทุกข์ จึงไม่กล้าที่จะใช้สิทธิร้องทุกข์หรือใช้สิทธิร้องทุกข์ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ทำให้การร้องทุกข์ไม่อาจบรรลุตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายที่ตั้งไว้

ก) ปัญหาเรื่องถ้อยคำของกฎหมายและการมีไต่ระบุจประสงคของการร้องทุกข์ไว้

ในกฎหมาย

มาตรา 21 และมาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476* บัญญัติไว้ไม่ได้อธิบายชัดเจนในเรื่องของจุดประสงค์ในการร้องทุกข์ตามพระราชบัญญัตินี้ เพียงแต่ได้กล่าวไว้ว่า การกระทำของผู้บังคับบัญชาที่ไม่ยุติธรรม ผิดกฎหมายและผิดแบบธรรมเนียมทหารนั้นทำให้ผู้ร้องทุกข์สามารถที่จะร้องทุกข์ได้แล้ว แต่จะต้องตีความว่าพฤติการณ์เช่นนั้นของผู้บังคับบัญชาให้เข้าตามความหมายของมาตรา 21 และมาตรา 22 เสียก่อน จึงจะเขียนหนังสือร้องทุกข์หรือร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาได้ ดังนั้นการที่กฎหมายได้กำหนดไว้อย่างเปิดกว้างเช่นนี้อาจทำให้ผู้ร้องทุกข์เกิดความสับสนได้ และนอกจากนี้ยังมีไต่ครอบคลุมในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาปฏิบัติถูกต้องตามกฎหมายทุกประการ แต่การกระทำนั้นได้ทำให้ผู้บังคับบัญชาเกิดความคับข้องใจหรือได้รับความเดือดร้อน หรือในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาใช้ระเบียบหรือกฎหมายเป็นเครื่องมือกลั่นแกล้งผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา ผู้บังคับบัญชามีสิทธิร้องทุกข์ได้หรือไม่ ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วตามมาตรา 21 และมาตรา 22 ยังไม่ครอบคลุมถึง ตัวอย่างในกรณีนี้ได้แก่

* ศึกษาที่ภาคผนวก หน้า 102 - 103.

ตัวอย่างที่ 1

พันเอก ก. ถูกผู้บังคับบัญชาพิจารณาย้ายจากตำแหน่งผู้อำนวยการกองไปประจำกรม โดยพันเอก ก. เพิ่งจะมารับตำแหน่ง โดยได้ชี้แจงเหตุผลในการย้ายครั้งนี้ว่า เพื่อให้กำลังพลปฏิบัติหน้าที่ให้เหมาะสมและเพื่อหมุนเวียนกำลังพล กรณีนี้ผู้บังคับบัญชาได้กระทำถูกต้องหลักเกณฑ์ในการปรับย้าย แต่ดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความคับข้องใจว่า เหตุใดตนจึงถูกย้าย เป็นต้น

ตัวอย่างที่ 2

พันเอก ก. ถูกผู้บังคับบัญชาพิจารณาปรับย้ายจากตำแหน่งผู้อำนวยการกองไปเป็นฝ่ายเสนาธิการประจำกรม โดยพันเอก ก. เพิ่งจะมารับตำแหน่งได้ไม่นานและไม่ใช้ระยะเวลาการปรับย้ายที่ถูกต้อง โดยไม่ได้ชี้แจงเหตุผลในการย้ายครั้งนี้ กรณีเช่นนี้ทำให้พันเอก ก. เกิดความคับข้องใจ พันเอก ก. อาจจะร้องทุกข์ได้ว่าการปฏิบัติเช่นนั้นของผู้บังคับบัญชาเป็นการกั่นแกล้ง ถ้าสามารถพิสูจน์ได้

อีกประการหนึ่งที่จะกล่าวคือจุดประสงค์ในการร้องทุกข์ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476 มิได้ระบุไว้ว่าให้ร้องทุกข์เพื่อผลอย่างไร แต่ได้เข้าใจกันตามนัยของกฎหมายว่าเพื่อแก้ไขทุกข์ให้กับผู้ร้องทุกข์ จึงควรกำหนดให้ชัดเจนว่าเมื่อร้องทุกข์แล้วจะเกิดผลอะไร และผู้มีอำนาจพิจารณาเรื่องร้องทุกข์จะมีอำนาจสั่งเปลี่ยนแปลงอะไรได้เพียงใด หรือสั่งให้ผู้บังคับบัญชาผู้เป็นเหตุให้ร้องทุกข์ดำเนินการอย่างไรได้บ้าง ทำให้ผู้ร้องทุกข์ไม่แน่ใจได้ว่าเมื่อร้องทุกข์แล้วตนจะได้รับการแก้ไขทุกข์คุ้มค่าหรือไม่ที่จะร้องทุกข์ และอาจเข้าใจว่าการร้องทุกข์เป็นการกระทำเพื่อตอบโต้ผู้บังคับบัญชา จึงไม่กล้าใช้สิทธิร้องทุกข์ทำให้การร้องทุกข์เพื่อได้รับแก้ไขทุกข์นั้นไม่มีประสิทธิผลเพียงพอ

ข) ปัญหาเกี่ยวกับขอบเขตแห่งการร้องทุกข์และเหตุแห่งการร้องทุกข์

สำหรับปัญหานี้เกิดขึ้นเนื่องจากกฎหมายมิได้กำหนดเหตุแห่งการร้องทุกข์ไว้ให้ชัดเจน แต่กล่าวไว้อย่างกว้าง ๆ คือ มาตรา 21 และมาตรา 22 ของพระราชบัญญัติวินัยทหาร

พ.ศ. 2476 * ซึ่งกล่าวว่า ถ้าผู้บังคับบัญชาใช้อำนาจอย่างไม่ยุติธรรมต่อผู้ใต้บังคับบัญชาแล้วสามารถให้ผู้ใต้บังคับบัญชาร้องทุกข์ได้ แต่มิได้ระบุนอบเขตและเหตุในการร้องทุกข์ให้ชัดเจนว่ามีเหตุอะไรบ้าง จึงสมควรที่จะกำหนดไว้เกี่ยวกับเรื่องที่สามารถร้องทุกข์ได้ และเรื่องที่ไม่อาจร้องทุกข์ได้ โดยชี้แนวทางของพระราชบัญญัติคณะกรรมการกฤษฎีกา เป็นแนวทางในการพิจารณาแก้ไข เพื่อให้มีการระบุนเหตุร้องทุกข์ของข้าราชการทหารให้ชัดเจนขึ้น หรืออาจเทียบกับเหตุร้องทุกข์ของข้าราชการพลเรือน * เพราะแม้ว่าข้าราชการแตกต่างจากข้าราชการพลเรือน แต่ในส่วนของวินัย การจัดการกำลังพลนั้นคล้ายคลึงกัน

ตัวอย่าง เช่น

ให้ร้องทุกข์ได้ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับระเบียบข้าราชการทหาร พ.ศ. 2521 หรือให้ร้องทุกข์ได้ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาลงทัณฑ์โดยมิชอบตามที่ได้อนุญาตไว้ในพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476

ค) ปัญหาเกี่ยวกับผู้มีสิทธิร้องทุกข์

ปัญหานี้เกิดจากการร้องทุกข์และการพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ในด้านอื่น ๆ ซึ่งเป็นปัจจัยส่วนหนึ่งที่ทำให้เรื่องร้องทุกข์นั้นบรรลุจุดประสงค์ในการร้องทุกข์ ซึ่งเกี่ยวกับตัวผู้ร้องทุกข์เองว่าอาจมีปัญหาด้านการพิจารณาหรือการไต่สวน ซึ่งผู้ร้องทุกข์มักเป็นข้าราชการทหารชั้นผู้น้อย ไม่คุ้นเคยกับระเบียบและสิทธิหน้าที่ของตนเอง มักเกิดความเกรงใจไม่กล้าโต้แย้ง คัดค้าน ทำให้เกิดการเกลี้ยกล่อมได้ ดังนั้นจึงควรบัญญัติให้มีการคุ้มครองผู้ร้องทุกข์เพื่อให้ผู้ร้องทุกข์ซึ่งส่วนใหญ่เป็นข้าราชการทหารชั้นผู้น้อย ซึ่งยอมตระหนกอยู่เองว่าตนเป็นผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา เป็นฝ่ายเสียเปรียบและได้กระทำในสิ่งที่ผู้บังคับบัญชาไม่พอใจและอาจเป็นผลเสียต่อตนเองในภายหน้า เพื่อให้ผู้ร้องทุกข์ได้รับความคุ้มครองในขณะที่และภายหลังจากการร้องทุกข์ แต่ในพระราชบัญญัติว่าด้วย

* ศึกษาที่ภาคผนวก หน้า 102 - 103.

* ศึกษาที่ภาคผนวก หน้า 102.

วินัยทหาร พ.ศ. 2476 มิได้มีบทบัญญัติใดกล่าวถึงการคุ้มครองผู้ร้องทุกข์แต่อย่างใด จึงทำให้ข้าราชการไม่กล้าใช้สิทธิร้องทุกข์มากนัก เพราะไม่แน่ใจว่าเมื่อร้องทุกข์ไปแล้วเรื่องร้องทุกข์ของตนจะได้รับการพิจารณาอย่าง เป็นธรรมหรือไม่ และตนเองนั้นจะตกอยู่ในสถานะอย่างไร ถ้าเป็น เรื่องร้องทุกข์ที่ต้องเกี่ยวข้องกับผู้นบังคับบัญชา เช่น อาจถูกกลั่นแกล้ง ในด้านการปฏิบัติงาน การพิจารณาความดีความชอบ การเลื่อนขั้นเงินเดือน เป็นต้น จึงควรจะกำหนดให้มีกฎหมาย ในส่วนของการคุ้มครองผู้ร้องทุกข์ที่เป็นข้าราชการว่าขณะที่เรื่องร้องทุกข์กำลังอยู่ในการพิจารณา หรือพิจารณาเสร็จสิ้นแล้วจะไม่ถูกกลั่นแกล้ง โดยไม่เป็นธรรมในเรื่องที่ร้องทุกข์ หรือเนื่องจากการร้องทุกข์นั้น อันจะทำให้เกิดขวัญและกำลังใจแก่ข้าราชการในการปฏิบัติหน้าที่

ตัวอย่าง เช่น

ร้อยตรี ก. นายทหารผู้บังคับหมวดในจังหวัดฉะเชิงเทรา ได้ร้องทุกข์ว่าตน มิได้รับสิทธิกำลังพลคือ เจ้าหน้าที่กำลังพลของกรมมิได้ขอพระราชทานเหรียญราชการชายแดนให้ ตนโดยกลั่นแกล้ง เนื่องจากตนมีสิทธิที่ควรจะได้รับ ขณะที่กำลังมีการพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ของ ร้อยตรี ก. นั้น ร้อยตรี ก. ได้รับคำสั่งให้ไปรายงานตัวเข้ารับตำแหน่งใหม่ภายใน 2 วันที่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี กรณีนี้ ร้อยตรี ก. ถูกย้ายนั้นอาจเพราะเรื่องร้องทุกข์ของตน ทำให้ร้อยตรี ก. ต้องได้รับความเดือดร้อนและเสียหายกำลังใจในการปฏิบัติงาน

3.2 ปัญหาเกี่ยวกับการพิจารณาเรื่องร้องทุกข์

ก) อายุความร้องทุกข์

ปัญหาในเรื่องนี้เป็นปัญหาในส่วนของวิธีดำเนินการในการร้องทุกข์ ซึ่งเกี่ยวกับ เรื่องระยะเวลาในการร้องทุกข์ ขั้นตอนการพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ และวิธีการพิจารณาในเรื่อง ร้องทุกข์ ซึ่งขั้นตอนการร้องทุกข์ของข้าราชการทหารนั้นให้ร้องทุกข์ต่อผู้นบังคับบัญชาโดยตรงเหนือ ตนขึ้นไปชั้นหนึ่งก่อน โดยอาจร้องทุกข์ด้วยวาจาหรือร้องทุกข์เป็นหนังสือก็ได้ แต่ปัญหาที่เกิดขึ้น คือระยะเวลาในการร้องทุกข์ กฎหมายไม่ได้กำหนดไว้ว่าจะต้องร้องทุกข์ภายในกำหนดกี่วัน ถ้าไม่ร้องทุกข์ภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าวจะถือว่าผู้นั้นหมดสิทธิร้องทุกข์หรือไม่ ซึ่งก็คืออายุ ความร้องทุกข์นั่นเอง เนื่องจากกฎหมายไม่ได้กำหนดไว้ เพียงแต่ในมาตรา 24 ของพระราช

บัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476* มีหลักเกณฑ์ว่า ห้ามมิให้ร้องทุกข์กรณีปฏิบัติราชการอยู่ หรือจะร้องทุกข์ได้ต่อเมื่อเลย 24 ชั่วโมงไปแล้ว เพื่อให้ผู้ร้องทุกข์มีโอกาสได้คิดว่าจะ ร้องทุกข์ คีหรือไม่ นอกจากนี้ในมาตรา 28* เปิดโอกาสให้ผู้ร้องทุกข์สามารถร้องทุกข์ต่อไปได้ยัง ผู้บังคับบัญชาชั้นสูงขึ้นไปอีกซึ่งอาจกลายเป็นเรื่อง ร้องทุกข์ซ้ำ เนื่องจากพิจารณาวินิจฉัย เรื่อง ร้องทุกข์แต่ละ เรื่องนั้นต้องใช้เวลาในการหาข้อมูลประกอบการวินิจฉัย จึงควรกำหนดเวลา ในการพิจารณาเรื่อง ร้องทุกข์ให้มากกว่านี้เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของแต่ละหน่วย ราชการทหาร เนื่องจากบางแห่งของหน่วยทหารอยู่ในต่างจังหวัดและพื้นที่ห่างไกลอาจดำเนินการ ไม่ทัน หรืออาจกำหนดระยะเวลาในขั้นตอนของการพิจารณาเรื่อง ร้องทุกข์นั้นของผู้บังคับบัญชาไว้ เมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาที่กำหนดแล้ว เรื่อง ร้องทุกข์ยังมีได้ปลดเปลื้องไป อาจให้มีการส่ง เรื่อง ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นสูงขึ้นไปที่ทันทีโดยไม่ต้อง ร้องทุกข์ซ้ำอีก เพราะเจตนากรณีในเรื่องการ พิจารณาแก้ไขทุกชั้นต้องการให้มีการพิจารณาโดยเร็ว มิฉะนั้นผู้พิจารณาเรื่อง ร้องทุกข์อาจ กระทำผิดวินัยตามมาตรา 29 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476 ได้

ข) คณะกรรมการพิจารณาเรื่อง ร้องทุกข์

อนึ่ง วิธีพิจารณาเรื่อง ร้องทุกข์ของข้าราชการทหารนั้น กฎหมายมิได้กำหนดไว้ ว่าผู้บังคับบัญชาที่ได้รับ เรื่อง ร้องทุกข์จะดำเนินการพิจารณาเรื่อง ร้องทุกข์อย่างไร จึงทำให้การ พิจารณาเรื่อง ร้องทุกข์ของผู้บังคับบัญชาแต่ละคนไม่เป็นไปในทางเดียวกันและอาจทำให้ผู้ร้องทุกข์ ไม่ได้รับความเป็นธรรมตามสมควร จึงสมควรที่จะกำหนดวิธีการพิจารณาและกระบวนการ พิจารณาเรื่อง ร้องทุกข์ โดยบุคคลคนเดียวหรือคณะบุคคลไว้เพื่อ เป็นแนวทางในการพิจารณา เรื่อง ร้องทุกข์ นอกจากนี้ผู้บังคับบัญชาที่จะพิจารณาเรื่อง ร้องทุกข์ของข้าราชการทหารตามที่กฎหมายได้ กำหนดไว้บางครั้งอาจ ไม่มีคุณสมบัติที่เหมาะสม เนื่องจากไม่มีหลักเกณฑ์กำหนดคุณสมบัติของการ เป็นผู้พิจารณาเรื่อง ร้องทุกข์ จึงสมควรที่จะกำหนดหลักเกณฑ์ดังกล่าวไว้เพื่อให้ผู้พิจารณาเรื่อง

* ศึกษาที่ภาคผนวก หน้า 103.

* ศึกษาที่ภาคผนวก หน้า 103.

ร้องทุกข์ ในแต่ละหน่วยทหารมีคุณสมบัติคล้ายคลึงกันคือ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์และมีความรู้ทางด้านกฎหมายเป็นสำคัญ

ค) ปัญหาเรื่องการร้องทุกข์ด้วยวาจาและการพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ด้วยวาจา

การร้องทุกข์ด้วยวาจานั้นมีความเหมาะสมหรือไม่เพียงใดนั้น กฎหมายกำหนดให้ร้องทุกข์โดยตรงต่อผู้บังคับบัญชาของผู้ร้องทุกข์* ซึ่งการร้องทุกข์ประเภทนี้อาจมีความยุ่งยากในการพิจารณาและอาจไม่เกิดประโยชน์ต่อผู้ร้องทุกข์ เพราะบางครั้งเป็นการเผชิญหน้าโดยตรงต่อผู้บังคับบัญชา อาจเกิดความขัดแย้งมากขึ้นก็ได้ นอกจากนี้ผู้พิจารณาเรื่องร้องทุกข์ด้วยวาจานั้น อาจมีความลำบากใจในการพิจารณาเพราะต้องพิจารณาให้โดยรีบด่วน ในทางปฏิบัติปัจจุบันไม่มีใครมีการร้องทุกข์ด้วยวาจาเนื่องจากอาจกลายเป็นการกล่าวหาผู้บังคับบัญชา ยกเว้นกรณีที่มีการเขียนคำร้องทุกข์ด้วยวาจา และให้ผู้ร้องทุกข์ลงลายมือชื่อ จึงสมควรที่จะกำหนดหลักเกณฑ์ในการร้องทุกข์ด้วยวาจาให้ชัดเจน

ง) ปัญหาเรื่องการร้องทุกข์เป็นหนังสือและการพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ที่เป็นหนังสือ

สำหรับการร้องทุกข์เป็นหนังสือ นั้นใช้หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการร้องทุกข์ด้วยวาจา ซึ่งเมื่อผู้บังคับบัญชาได้รับเรื่องร้องทุกข์แล้วจะต้องพิจารณาโดยเร็ว แต่หลักเกณฑ์ในการร้องทุกข์และการดำเนินการพิจารณานั้นมิได้มีบัญญัติไว้ เพียงแต่ในทางปฏิบัติเจ้าหน้าที่ผู้รับเรื่องร้องทุกข์จะนำเรียนตามสายการบังคับบัญชา เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งอาจเป็นผู้บังคับบัญชาโดยตรงหรือผู้บังคับบัญชาซึ่งเป็นหัวหน้าส่วนราชการนั้น ๆ พิจารณาสั่งการลงมา ซึ่งการสั่งการอาจเป็นการสั่งการที่ไม่มีหลักเกณฑ์กำหนดไว้แน่นอน จึงสมควรที่จะมีการกำหนดหลักเกณฑ์เสียใหม่เพราะเพียงแต่คำว่าร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาโดยตรงเท่านั้นอาจไม่เพียงพอ

* ศึกษาที่ภาคผนวก หน้า 103.

* ศึกษาที่ภาคผนวก หน้า 103.

จ) ปัญหาเกี่ยวกับวิธีพิจารณาเรื่องร้องทุกข์

โดยที่กฎหมายในเรื่องการร้องทุกข์ของข้าราชการทหารได้กำหนดวิธีการเกี่ยวกับการดำเนินการเรื่องร้องทุกข์ไว้ในมาตรา 29 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476 * ให้ผู้บังคับบัญชาผู้ที่ได้รับเรื่องร้องทุกข์รับสอบสวนพิจารณาและจัดการแก้ไขความทุกข์ของผู้ร้องทุกข์โดยเร่งรีบ และเมื่อได้พิจารณาสอบสวนเรื่องร้องทุกข์นั้นแล้วให้ผู้บังคับบัญชาชี้แจงให้ผู้ร้องทุกข์ทราบ โดยมีข้อกำหนดว่าถ้าผู้บังคับบัญชาใดเพิกเฉยถือว่าผู้นั้นกระทำผิดวินัยทหาร การที่กฎหมายกำหนดดังกล่าวไม่ชัดเจนเพียงพอจึงทำให้การพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ของผู้บังคับบัญชาในแต่ละหน่วยงานไม่เป็นแนวทางเดียวกัน ผู้ร้องทุกข์ในแต่ละส่วนราชการจึงไม่ได้รับการพิจารณาที่มีกฎเกณฑ์และเป็นแนวปฏิบัติเหมือนกัน อาจไม่ได้รับความเป็นธรรม จึงสมควรที่จะได้กำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องวิธีพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ไว้ให้ชัดเจนในส่วนของการพิจารณา การสอบสวน และระยะเวลาในการพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้สิทธิร้องทุกข์ในโอกาสต่อไป เนื่องจากในทางปฏิบัติปัจจุบันเมื่อมีเรื่องร้องทุกข์เกิดขึ้น ผู้บังคับบัญชาในหน่วยงานนั้นซึ่งอาจเป็นผู้บังคับบัญชาของผู้ร้องทุกข์โดยตรงหรือหัวหน้าส่วนราชการเป็นผู้สั่งการให้มีการพิจารณาเอกสาร พยานหลักฐาน และพยานบุคคลเท่าที่จะทำได้เป็นการสืบสวน สอบสวนในขั้นแรก หลังจากนั้นรวบรวมข้อมูลแล้วจึงจะพิจารณาเรื่องร้องทุกข์และตัดสินใจว่าจะใช้วิธีใดเพื่อแก้ไขทุกข์ให้กับผู้ร้องทุกข์ ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องและเป็นหลักเกณฑ์ของทุกส่วนราชการในเรื่องของการร้องทุกข์ สมควรที่จะได้กำหนดวิธีพิจารณาเรื่องร้องทุกข์และระยะเวลาในการพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ทั้งการร้องทุกข์ด้วยวาจาและการร้องทุกข์เป็นหนังสือให้เป็นหลักเกณฑ์เดียวกัน รวมทั้งมีมาตรการคุ้มครองผู้ร้องทุกข์และผู้พิจารณาเรื่องร้องทุกข์ด้วย

ตัวอย่าง เช่น ในกรมกำลังพลทหารเมื่อมีเรื่องร้องทุกข์เสนอขึ้นมาในกองการปกครองจะสรุปเรื่องนำเรียนต่อเจ้ากรมเพื่อพิจารณาตั้งคณะกรรมการพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ ซึ่งอาจเป็นใครก็ได้ที่เกี่ยวข้อง สำหรับในกรมสารบรรณทหารนั้นคณะกรรมการพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ก็อาจจะแต่งตั้งจากนายทหารพระธรรมนูญ เพราะมีกองพระธรรมนูญอยู่ ซึ่งคุณสมบัติของคณะกรรมการพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ของทั้ง 2 กรมอาจไม่เหมือนกันได้

* ศึกษาที่ภาคผนวก หน้า 103.

3.3 ปัญหาเกี่ยวกับคำวินิจฉัยร้องทุกข์และการปฏิบัติตามคำวินิจฉัยร้องทุกข์

ก) ปัญหาเกี่ยวกับคำวินิจฉัยร้องทุกข์

เมื่อผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจพิจารณา เรื่อง ร้องทุกข์ ได้ดำเนินการพิจารณา เสร็จสิ้น และได้แจ้งผลการพิจารณาให้ผู้ร้องทุกข์ทราบแล้ว ในพระราชบัญญัติวินัยทหาร พ.ศ. 2476 มิได้บัญญัติว่าคำวินิจฉัยนั้น เป็นที่สุดหรือไม่ แต่ได้เปิดช่องไว้ ในมาตรา 30 ดังนี้ "...แต่ถ้าผู้ร้องทุกข์ ยังไม่หมดความสงสัย ก็ให้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปได้..." ซึ่งในกรณีนี้ทำให้เกิดปัญหาว่าอย่างไรถึงจะหมดความสงสัยในเรื่องร้องทุกข์นั้น กรณีเช่นนี้จะถือว่าเป็นการอุทธรณ์ต่อไปของผู้ร้องทุกข์ได้หรือไม่ เนื่องจากในกฎหมายมิได้กล่าวไว้ถึงการอุทธรณ์การร้องทุกข์ของผู้ร้องทุกข์ ซึ่งถ้าผู้ร้องทุกข์ยังไม่หมดความสงสัยตามมาตรา 30 แล้ว การร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปนั้น กระบวนการพิจารณาจะยังคงเป็นเช่นเดิมหรือไม่ กรณีนี้ในทางปฏิบัติยังไม่เคยมีปรากฏแต่อย่างใด อาจเป็นเพราะกฎหมายเขียนไว้ไม่ชัดเจน ทำให้ข้าราชการทหารไม่กล้าร้องทุกข์แต่ในทางกลับกันก็อาจทำให้ผู้ร้องทุกข์อ้างได้ว่ายังไม่หมดความสงสัย จึงร้องทุกข์ต่อ สมควรที่จะได้กำหนดหลักเกณฑ์ของการร้องทุกข์ต่อได้ โดยเฉพาะ เรื่องใด เรื่องหนึ่ง

ข) ปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามคำวินิจฉัยร้องทุกข์

สำหรับปัญหานี้เป็นปัญหาทางศาลโลกในการพิจารณาหลังจากได้มีการพิจารณา เรื่องร้องทุกข์แล้ว เป็นการแสดงให้เห็นว่า กลไกการพิจารณาเรื่องร้องทุกข์นั้นมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด สามารถบรรลุจุดประสงค์ได้หรือไม่ ในพระราชบัญญัติวินัยทหาร พ.ศ. 2476 มิได้กำหนดไว้ถึงการปฏิบัติตามคำวินิจฉัยร้องทุกข์ เพียงแต่กำหนดไว้ในมาตรา 29* ของพระราชบัญญัตินี้ว่า ให้ผู้บังคับบัญชารับจัดการแก้ไขความทุกข์หรือแก้ไข้แจ้งให้ผู้ร้องทุกข์ทราบ และเข้าใจเท่านั้น เรื่องการปฏิบัติตามคำวินิจฉัยร้องทุกข์จึง เป็นเรื่องสำคัญเรื่องหนึ่ง ที่ควรกำหนดไว้ให้ชัดทั้ง ในส่วนอำนาจของผู้บังคับบัญชา และในการสั่งการให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยร้องทุกข์ อีกทั้งผู้ที่เป็นเหตุให้ร้องทุกข์นั้นควรมีมาตรการในการกำหนดขอบเขตของการปฏิบัติตามคำวินิจฉัยด้วย

* ศึกษาที่ภาคผนวก หน้า 103.

นอกจากนี้ภายหลังจากการวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์แล้วย่อมต้องมีการสั่งการสำหรับแก้ไขทุกข์ให้กับผู้ร้องทุกข์เพื่อเยียวยาแก่ผู้ร้องทุกข์ด้วย บางครั้งอาจมีเหตุหาว่าไม่สามารถปฏิบัติตามคำวินิจฉัยร้องทุกข์ได้ หรือคำวินิจฉัยออกมาล่าช้าทุกข์ของผู้ร้องทุกข์ได้สิ้นสุดไปแล้ว จึงควรมีการเยียวยาทางด้านอื่น ๆ แก่ผู้ร้องทุกข์ เช่น การชดใช้เป็นจำนวนเงินหรือการพิจารณาทางด้านอื่นทดแทน เป็นต้น